

In vlammen op

In de winkel waar de politierechter zitting hield rook het naar kaas. De jongen, die achter in de overvolle ruimte ineengedoken op een houten vaatje zat, wist dat hij kaas rook, en nog iets: van waar hij zat kon hij de ordelijke stellingkasten zien staan die geheel gevuld waren met de kleine, compacte, dynamische vormen van conservenblikjes waarvan hij de etiketten met zijn maag las, niet de opschriften die hem niets zeiden maar de rode duiveltjes en de zilveren krommingen van vissen: beide geuren, die van de kaas die hij daadwerkelijk rook en die van het luchtdicht verpakte vlees die zijn ingewanden meenden te ruiken, vermengden zich in vluchtige en kortstondige vlagen met die andere onophoudelijke sensatie: de geur en gewaarwording die slechts voor een deel voortkwam uit angst, voornamelijk uit vertwijfeling en verdriet, de aloude hevige kracht van zijn bloed. Hij kon de tafel waarachter de rechter zat niet zien, evenmin als zijn vader en diens vijand (*Onze vijand*, dacht hij in zijn vertwijfeling, *die van ons! De mijne en de zijne, van ons allebei! Hij is mijn vader!*) die ervoor stonden, maar hij kon ze wel horen; de twee anderen welteverstaan, want zijn vader had nog geen woord gezegd:

‘Maar kunt u het ook bewijzen, Mr. Harris?’

‘Ik heb u alles verteld. Dat varken liep bij mij tussen de maïs. Ik ving het beest en stuurde hem terug. Zijn hek was niet sterk genoeg om het beest tegen te houden. Dat zei ik tegen hem, ik waarschuwde hem. De keer daarop stopte ik het varken in mijn hok. Toen hij hem kwam halen gaf ik hem voldoende prikkeldraad mee om zijn eigen hok te repareren. De keer daarna sloot ik het

varken op en hield het. Ik reed naar zijn huis. Daar aangekomen zag ik het prikkeldraad dat ik hem had gegeven nog steeds opgerold op zijn erf liggen. Ik zei hem dat hij zijn varken weer terug kon krijgen als hij me een dollar stalgeld betaalde. Diezelfde avond kwam een nikker een dollar langsbrengen en nam het beest mee. Het was een vreemde kerel. Hij zei: "Hij zeg ik moet u zeggen dat hout en hooi branden kan." "Wat?" "Ik moet u zeggen," zei de nikker, "dat hout en hooi branden kan." Diezelfde nacht ging mijn stal in vlammen op. Ik wist mijn vee nog te redden maar de stal ben ik kwijt.'

'Waar is die nikker? Hebt u hem meegenomen?'

'Ik zeg toch dat het een vreemde kerel is. Ik heb geen idee waar hij uit-hangt.'

'Maar dat is toch geen bewijs. Begrijpt u dat niet?'

588 'Haal die jongen naar voren. Hij weet hoe het zit.' Even dacht de jongen zelf ook dat de man zijn oudere broer bedoelde, tot Harris zei: 'Hij niet. Die kleine. De jongen.' Hij was klein voor zijn leeftijd, klein en taai als zijn vader, al was de opgelapte en verbleekte spijkerbroek die hij droeg zelfs hem te klein; hij had ongekamd, steil bruin haar en ogen zo grijs en wild als een wolkendrift en hij keek ineengedoken toe hoe de mannen die tussen hem en de tafel in stonden uiteengingen, zodat er een pad van barse gezichten ontstond met aan het einde de rechter, een sjofele man zonder boord, met grijzend haar en een bril op, die hem wenkte. Hij voelde de vloer onder zijn blote voeten wegzinken; het voelde aan alsof hij naar beneden gedrukt werd door het tastbare gewicht van de barse gezichten die zich naar hem omdraaiden. Zijn vader – stijf in zijn zwarte zondagse jas gehesen, niet vanwege de rechtszitting maar vanwege de verhuizing – keek in het geheel niet naar hem. *Hij wil dat ik lieg*, dacht hij, weer met dat panische gevoel van vertwijfeling en verdriet. *En ik zal wel moeten ook.*

'Hoe heet je, jongen?' vroeg de rechter.

'Kolonel Sartoris Snopes', fluisterde de jongen.

'Wat?' zei de rechter. 'Praat eens wat harder. Kolonel Sartoris? Als je uit deze streek komt en naar kolonel Sartoris vernoemd bent dan moet je haast wel de waarheid spreken. Of niet dan?' De jongen zweeg. *Vijand! Vijand!* dacht hij; een moment lang zag hij helemaal niets, hij zag niet dat de rechter vriendelijk naar hem keek, merkte niet dat diens stem bezorgd klonk toen hij aan de man die Harris genoemd werd vroeg: 'Wilt u dat ik deze jongen ondervraag?' Maar hij kon nog wel horen, en gedurende de lange seconden die volgden, waarin er op het zachte en intense geluid van ademhaling na volstrekt geen geluid was in de kleine overvolle ruimte, was het net alsof hij aan het uiteinde van

een wijnstok naar buiten zwaaide, over een ravijn heen, en op het hoogtepunt van zijn vlucht bleef hangen in een langdurig moment van gehyponotiseerde zwaartekracht, gewichtloos in de tijd.

'Neel!' viel Harris opeens vijandig en driftig uit. 'Verdomme! Stuur hem weg!' Op dat moment begon de tijd, de veranderlijke wereld, zich weer onder hem te roeren en door de geur van kaas en ingeblikt vlees heen drongen de stemmen weer tot hem door, de angst en de vertwijfeling en het oude verdriet van zijn bloed:

'Deze zaak is gesloten. Ik kan u niets ten laste leggen, Snopes, maar ik kan u wel een raad geven. Verlaat deze streek en kom hier nooit meer terug.'

Voor het eerst deed ook zijn vader zijn mond open, zijn stem klonk koud en scherp, kalm, zonder nadruk: 'Dat doe ik ook. Ik heb geen trek om te blijven wonen tussen lui die...' waarna er iets aanstootgevends en smerigs volgde dat tegen niemand in het bijzonder was gericht.

589

'Nu weten we het wel', zei de rechter. 'Haal je wagen en vertrek nog voor het donker wordt. Aanklacht afgewezen.'

Zijn vader draaide zich om en de jongen liep achter de stijve zwarte jas aan, de magere en gespierde gestalte bewoog zich ietwat moeizaam voort, aangezien het hoofd van de militaire politie van de Zuidelijken hem dertig jaar eerder een musketkogel in zijn hiel geschoten had toen hij op een gestolen paard zat; hij liep nu achter beide ruggen aan, want zijn oudere broer was ergens uit de menigte opgedoken (hij was niet langer dan de vader maar wel breder, en kauwde onverstoorbaar op zijn tabak), volgde hen tussen de twee rijen bars kijkende mannen door en de winkel uit en de kale veranda over en de doorgezakte treden af tot hij, te midden van de honden en de halfvolwassen jongens, in het fijne meïstof belandde, van waaruit een stem hem in het voorbijgaan toe siste:

'Brandstichter!'

Hij draaide zich bliksemsnel om, maar opnieuw kon hij niets zien. In een rode nevel verscheen een maanvormig gezicht dat groter was dan de volle maan en dat toebehoorde aan een jongen die anderhalf keer zo groot was als hij, hij sprong de rode nevel in, in de richting van het gezicht, merkte niets van de dreun, merkte niet dat zijn hoofd tegen de grond sloeg, krabbelde op en sprong nogmaals, merkte opnieuw niets van de dreun en proefde ook het bloed niet, krabbelde weer op, zag dat de ander op de vlucht sloeg en stond al op het punt de achtervolging in te zetten toen zijn vaders hand hem achteruit trok en een scherpe, koude stem boven hem zei: 'In de wagen jij.'

De wagen stond aan de overkant van de weg tussen een groepje moerbeien en johannesbroodbomen. Zijn twee lompe zussen in hun zondagse kleren en

zijn moeder en haar zus in katoentjes en met zonnehoed waren er al, ze zaten op en rondom de schamele overblijfselen van de dozijn of meer verhuizingen die zelfs de jongen zich nog kon herinneren: het gebutste fornuis, de kapotte bedden en stoelen, de met parelmoer ingelegde klok die het niet meer deed – op een dode en vergeten dag en tijd was hij om veertien over twee stil blijven staan – en die zijn moeder als bruidschat had meegekregen. Zijn moeder zat te huilen, maar toen ze hem zag aankomen veegde ze met haar mouw haar tranen af en klom de wagen uit. ‘Terug jij’, zei de vader.

‘Hij heb zich bezeerd. Ik heb water nodig om de wond schoon te...’

‘Ga weer terug in de wagen’, zei zijn vader. Hij klom ook de wagen in, bij het achterschot. Zijn vader steeg op de bok waar de oudste broer al plaats had genomen en gaf de uitgemergelde muilezels twee ongenadige klappen met een schorsloze wilgentak, maar zonder agressie. Het was niet eens sadistisch; het kwam voort uit exact dezelfde neiging die zijn nazaten er in latere jaren toe zou aanzetten om de motor van hun auto flink te laten loeien voor ze ermee wegreden: aansporen en tegelijkertijd de teugels inhouden. De wagen zette zich in beweging en liet de winkel met de zwijgende menigte van grimmig kijkende mannen achter zich; een bocht in de weg onttrok hen aan het zicht. *Voorgoed* dacht hij. *Misschien is hij nu tevreden, nu hij...* hij bedwong zichzelf, waagde het niet deze gedachte uit te spreken, niet eens tegen zichzelf. Zijn moeder legde haar hand op zijn schouder.

‘Doet het zeer?’ vroeg ze.

‘Nee’, zei hij. ‘Het doet niet zeer. Laat me maar.’

‘Kun je het bloed niet beter afvegen? Straks droogt het op.’

‘Ik was me vanavond wel’, zei hij. ‘Laat me nou maar.’

De wagen reed verder. Hij wist niet waar ze heen gingen. Dat wisten ze nooit en ze vroegen er ook nooit naar, want ze kwamen altijd wel ergens, altijd stond er na een dag of twee dagen of zelfs drie dagen rijden een huis, of iets wat daarvoor door moest gaan, op hen te wachten. Waarschijnlijk had zijn vader al geregeld dat hij op een andere boerderij met de oogst kon helpen, nog voordat... Opnieuw moest hij zichzelf bedwingen. Hij (de vader) deed het altijd zo. Iets in zijn wolfachtige onafhankelijkheid, ja zelfs moed, maakte indruk op vreemden, althans zolang ze aan hem gewaagd waren; niet dat ze uit die latent aanwezige roofzuchtige woestheid afleidden dat hij te vertrouwen was, maar ze voelden wel aan dat de intensiteit waarmee hij in de juistheid van zijn eigen daden geloofde hun tot voordeel kon strekken zolang zijn belangen samenvielen met die van hen.

Die avond sloegen ze hun kamp op bij een groepje eiken en beuken waar een bron ontsprong. Het was nog steeds koud ’s nachts en daarom legden

ze een vuurtje aan met een balk van een hek daar vlakbij, die ze in stukken gehakt hadden: een klein vuurtje, keurig, schamel bijna, een slim vuurtje; zulke vuurtjes maakte zijn vader altijd, zelfs als het ijskoud was. Als hij ouder geweest was, zou de jongen dat misschien hebben opgemerkt en zich hebben afgevraagd waarom hij het vuur niet groter maakte: waarom zou een man die niet alleen de verspilling en mateloosheid van de oorlog kende, maar bij wie de aangeboren onverzadigbare verkwisting in het bloed zat (althans zo lang het om andermans spullen ging) niet alles om zich heen in de brand steken? Vervolgens had hij een stap verder kunnen gaan en kunnen bedenken wat de reden was: die schamele vlammen waren de levende vrucht van die vier jaar dat hij de nacht in de bossen had moeten doorbrengen, zich verschuilend voor iedereen, blauw of grijs, met zijn troep paarden (buitgemaakte paarden, zoals hij ze noemde). En als hij nog wat ouder zou zijn, had hij wellicht de werkelijke reden doorgrond, namelijk dat het element vuur een of andere diepe drijfveer van zijn vaders wezen aansprak, zoals het element staal of het element buskruit andere mannen aansprak, als het enige wapen waarmee hij zijn integriteit kon bewaken – zonder dat zou de adem het ademen niet waard zijn – en om die reden diende het met respect behandeld en met beleid gebruikt te worden.

Maar op dat moment dacht hij dat niet, exact dezelfde schamele vuurtjes zag hij zijn hele leven al. Hij zat er gewoon bij te eten en was al bijna boven zijn ijzeren bord in slaap gevallen toen zijn vader hem riep; opnieuw liep hij achter die stramme rug, achter die stramme en meedogenloze mankepoot aan, langs de helling omhoog en vervolgens de door sterren verlichte weg op, waar hij, toen hij zich omdraaide, het silhouet van zijn vader tegen de sterren afgetekend zag, zonder gezicht of diepte – een zwarte, platte en levenloze schim, als uit blik gesneden, die oprees uit de stramme plooien van de geklede jas (die voor een ander gemaakt was) met een stem scherp als blik en koud als blik:

‘Je wilde ze alles opbiechten. Je zou ‘m alles verteld hebben.’ Hij antwoordde niet. Zijn vader sloeg hem met zijn vlakke hand in het gezicht, hard maar zonder agressie, op precies dezelfde wijze als hij bij de winkel de beide muilezels geslagen had, op precies dezelfde wijze als hij elk van hen met om het even welke stok zou slaan om een paardenvlieg te doden, en nog steeds klonk zijn stem zonder agressie of woede: ‘Je bent bijna volwassen. Je moet leren hoe het zit. Je moet leren voor je eigen soort op te komen, anders is er straks niemand die voor jou opkomt. Denk je dat een van die twee, of wie er vanochtend verder ook was, een poot voor je uit zou steken? Snap je dan niet dat ze er alleen maar op uit waren om mij te grazen te nemen omdat ze wisten dat ik ze te slim af was? Nou?’ Later, twintig jaar later, zou hij tegen zichzelf zeggen: ‘Als ik toen had gezegd dat ze alleen naar waarheid en gerechtigheid streefden,

zou die me weer geslagen hebben.' Maar nu zei hij niets. Hij huilde niet. Hij stond daar alleen maar. 'Geef antwoord', zei zijn vader.

'Ja', fluisterde hij. Zijn vader draaide zich om.

'Ga slapen. Morgen zijn we er.'

De volgende dag waren ze er. Vroeg in de middag stopte de wagen voor een verveloos huis met twee kamers, dat vrijwel identiek was aan al die andere huizen waar de wagen, alleen al in de tien jaar dat de jongen leefde, voor gestopt was; ook deze keer, net als in al die andere gevallen, stapten zijn moeder en tante uit om de wagen uit te laden, hoewel zijn twee zussen en zijn vader en broer zich niet verroerden.

'Het was de varkens zeker te min', zei een van de zussen.

'Het kan er best mee door, hou je klep en wees tevreden', zei zijn vader. 'Kom van je gat af en help je ma met uitladen.'

De twee zussen klommen naar beneden, groot, schonkig als koeien, goedkope linten wapperden om hen heen; de een trok een gebutste lantaarn uit de warboel in de wagenbak, de ander een versleten bezem. Zijn vader gaf de teugels aan de oudste zoon en klauterde stijfjes over het wiel heen. 'Als ze klaar zijn met uitladen breng je het span naar de stal en geef je het te eten.' Eerst dacht de jongen dat hij het nog steeds tegen zijn broer had toen hij zei: 'Kom mee.'

'Ikke?' vroeg hij.

'Ja,' zei zijn vader, 'jij.'

'Abner', zei zijn moeder. Zijn vader hield zijn pas in en keek achterom – een scherpe uitdrukingsloze blik van onder twee borstelige, grijzer wordende, prikkelbare wenkbrauwen.

'Ik denk dat ik maar 's een woordje ga wisselen met de man die meent dat 'ie me vanaf morgen met lichaam en ziel bezit voor de komende acht maanden.'

Ze liepen de heuvel op. Een week eerder – of liever als er gisteravond niets gebeurd was – zou hij gevraagd hebben waar ze naartoe gingen, maar nu vroeg hij nergens naar. Zijn vader had hem ook voor gisteravond wel geslagen, maar nooit eerder had hij achteraf de tijd genomen om uit te leggen waarom. Het was alsof de klap en het kalme, afschuwelijke stemgeluid dat er op volgde nog steeds naklonken, nog steeds weerkaatsten, waarbij niets anders werd onthuld dan de vreselijke handicap van het jong zijn, het geringe gewicht van zijn paar jaren, net zwaar genoeg om te voorkomen dat hij zich losmaakte van de wereld die kennelijk geen andere ordening kende, maar niet zwaar genoeg om er vaste voet op te krijgen, om verzet er tegen mogelijk te maken en een poging te doen de loop van haar geschiedenis te beïnvloeden.

Onder zich zag hij nu het groepje eiken en ceders en de andere bloeiende bomen en struiken op de plek waar het huis zou moeten staan, maar het huis zelf zag hij nog niet. Ze liepen langs een hek dat overwoekerd was met kamperfoelie en witte klimrozen en kwamen bij een poort die tussen twee gemetselde pilaren open zwaaide; op dat moment zag hij voorbij een bocht in de oprijlaan voor het eerst het huis, en onmiddellijk vergat hij zijn vader, vergat hij de gruwel en de vertwijfeling en zelfs toen hij weer aan zijn vader dacht (die gewoon was doorgelopen) keerden de gruwel en de vertwijfeling niet terug. Want ondanks het dozijn verhuizingen hadden ze totnogtoe altijd in arme streken vertoefd – in een land waar de boerderijen en akkers en huizen slechts een bescheiden omvang kenden – en een huis als dit had hij nooit eerder gezien. *Het lijkt wel een rechtbank*, dacht hij stilletjes, in een vlaag van rust en vreugde, zonder te kunnen vertellen waarom, aangezien hij daar nog te jong voor was: *Ze hebben niets van 'm te duchten. De mensen wier leven deel uitmaakt van deze rust en waardigheid vallen buiten zijn macht, voor hen is hij niets meer dan een zoemende wesp die eventjes wat steken kan uitdelen maar die verder niets kan beginnen; zelfs de stallen en de paardenstal en de voorraadschuren die erbij horen zijn in de ban van deze betoverende rust en waardigheid, immuun voor de nietige vlammen die hij beraamt...* dit alles, de rust en de vreugde, ebde voor eventjes weg toen hij weer naar de stramme zwarte rug, het stramme en onverzoenlijke manke been van de gestalte voor hem keek, die, zelfs tegen de achtergrond van het huis, niet kleiner leek dan anders – om de eenvoudige reden dat hij toch al nergens groot geleden had – en die, nu hij tegen die serene zuilenrij afstak, meer dan ooit die immune eigenschap bezat van iets dat genadeloos uit een stuk blik gesneden was en dat geen diepte had, alsof het, zijwaarts naar de zon gekeerd, geen schaduw zou werpen. Terwijl hij hem gadesloeg merkte de jongen dat zijn vader geen enkele millimeter van zijn koers afweek, hij zag de stijve voet neerkomen, midden in de verse uitwerpselen van een paard dat daar even eerder op de oprijlaan gestaan had, wat zijn vader had kunnen vermijden door een klein stapje opzij te doen. Het gevoel ebde echter maar voor eventjes weg; al kon hij ook nu niet vertellen hoe dat kwam, hij liep verder en raakte opnieuw in de ban van het huis, waar ook hij naar verlangde maar dan zonder verteerd te worden door afgunst en verdriet en al helemaal niet door die roofzuchtige en jalouse razernij die zich (zonder dat hij ervan wist) in de ijzerachtige zwarte jas voor hem verschanst had: *Misschien voelt hij het ook nog. Misschien dat hij nu een ander mens wordt dan hij (misschien wel zonder er iets aan te kunnen doen) daarvoor was.*

Ze liepen het portaal door. Hij hoorde de stijve voet van zijn vader met een onafwendbare regelmaat op de plankenvloer neerkomen, wat een klank voort-

bracht die in geen enkele verhouding stond tot de verplaatsing van het lichaam dat het droeg, en ook de witte deur voor hem deed zijn vader niet kleiner lijken dan anders, alsof hij een soort kwaadaardig en roofzuchtig minimum bereikt had dat zich door niets klein liet krijgen: de platte, brede zwarte hoed, de deftige, lakense jas die ooit zwart geweest was maar nu de gesatineerde groenachtige tint van het lijfje van een oude huisvlieg had aangenomen, de opgeheven mouw die te lang was en de opgeheven hand die op een gekromde klauw leek. De deur werd zo snel open gedaan dat de jongen begreep dat de neger hen al die tijd al in de gaten moest hebben gehouden – een oude man met goedverzorgd grijzend haar en gekleed in een linnen jasje, die de deur-opening met zijn lichaam versperde en zei: ‘Veeg jouw voeten blanke, voor jij binnenkom. Majoor is toch niet hier.’

594 ‘Aan de kant, nikker’, zei zijn vader, opnieuw zonder agressie, waarna hij de deur met neger en al open smeed en zonder zijn hoed af te zetten naar binnen liep. Op dat moment zag de jongen de afdrücken die de stijve voet op de drempel achterliet en op het lichte tapijt zag hij er, in het spoor van de bijna machinale onverstoortbaarheid van de voet, nog meer verschijnen, het leek wel of de voet dubbel zoveel gewicht droeg (of overbracht) als het lichaam omvatte. Ergens achter hen schreeuwde de neger ‘Miss Lula! Miss Lula!’ en vervolgens hoorde de jongen – terwijl de fraai gewelfde, met tapijt bedekte trap, de glinstering van de kroonluchters en de matte glans van de gouden kozijnen hem als een warme golf overspoelden – haar gehaaste voetstappen en zag hij haar ook, een dame (misschien had hij iemand als haar ook nog wel nooit gezien), ze droeg een grijze, glanzende avondjurk die aan de bovenzijde met kant was afgewerkt, had een schort voor en had haar mouwen opgestroopt, ze liep de hal binnen en veegde ondertussen met een handdoek cake- of koekjesmeel van haar handen; ze keek in het geheel niet naar zijn vader maar staarde met een uitdrukking van ongelovige verbazing naar de voetafdrücken op het bleke tapijt.

‘Ik heb nog’, huilde de neger, ‘ik zeg hij moet...’

‘Wilt u alstublieft weggaan?’ zei ze met onvaste stem. ‘Majoor De Spain is niet thuis. Wilt u alstublieft weggaan?’

Zijn vader had zijn mond niet meer opengedaan. Ook nu zweeg hij. Hij keek niet eens naar haar. Hij bleef slechts stijfjes in het midden van het tapijt staan met zijn hoed op, de wenkbrauwen boven zijn vlaskleurige ogen trokken zich op tot een lichte frons terwijl hij de kamer kortstondig en bedaard leek te onderzoeken. Op dezelfde bedaarde wijze draaide hij zich om; de jongen keek toe hoe hij zijn goede been als draaipunt gebruikte en zag dat de stijve voet er in een boog omheen sleepte, zodat er een laatste langgerekte veeg achter-

bleef. Zijn vader schonk er geen aandacht aan, hij keurde het tapijt geen blik waardig. De neger liet hen uit. De deur viel achter hen dicht, en ze lieten het hysterische en onverstaanbare vrouwengejammer achter zich. Zijn vader bleef op de bovenste trede staan en schraapte zijn schoen schoon. Bij de poort aangekomen bleef hij weer staan. Hij stond daar een tijdje, stijf op zijn stijve voet rustend, en wierp een blik op het huis achter zich. 'Mooi wit, hè?' zei hij. 'Dat heeft flink wat zweet gekost. Nikkerzweet. Misschien vindt 'ie het nog niet wit genoeg. Misschien moet er ook nog wat zweet van een blanke bij.'

Twee uur later stond de jongen hout te hakken achter het huis waarin zijn moeder en tante en de twee zussen (de moeder en tante welteverstaan, en niet de twee meisjes, zoals hij wist; zelfs van veraf en door de muren heen verraadden hun matte lawaaiërige stemmen een onuitroeibare laksheid en inertie) het fornuis gebruiks klaar maakten om het eten te bereiden; op dat moment hoorde hij hoefslagen en zag hij een in linnen geklede man op een prachtige voskleurige merrie verschijnen – hij wist al wie het was, zelfs nog voordat hij het opgerolde tapijt in het oog kreeg dat de negerjongen (die er op een zwaar koperbruin koetspaard achteraan kwam) voor zich hield – een gezicht vol woede dat, nog in volle galop, om de hoek van het huis verdween waar zijn vader en zijn broer op de achterpoten van hun stoel zaten te wippen; vrijwel direct daarna, hij had amper tijd gehad om de bijl weg te leggen, hoorde hij opnieuw hoefslagen en zag hij de voskleurige merrie het erf afrijden, alweer in galop. Daarna riep zijn vader een van zijn zussen, die op dat moment achterwaarts uit de keuken tevoorschijn kwam en het opgerolde tapijt aan één kant over de grond sleepte terwijl de andere zus er achteraan liep.

'Als je dan niet helpt sjouwen, zet dan op z'n minst de wasketel klaar', zei de eerste.

'Hé Sarty!' schreeuwde de tweede. 'Zet de wasketel klaar!' Zijn vader verscheen in de deuropening, omlijst door haveloosheid zoals hij eerder door die onverstoorbare perfectie omlijst werd, immuun voor beide, en achter zijn schouder verscheen het bezorgde gezicht van de moeder.

'Toe maar', zei de vader. 'Pak 't op.' De twee zussen bukten zich, log en lusteloos; bij het bukken werd er een ongelofelijke oppervlakte van vale stof en een stel wapperende bonte linten zichtbaar.

'Als ik zoveel om een tapijt zou geven dat ik 't helemaal uit Frankrijk zou halen dan zou ik 't niet pal achter de deur neerleggen waar iedereen er overheen banjert', zei de eerste. Ze tilden het tapijt op.

'Abner', zei de moeder. 'Ik doe het wel.'

'Jij gaat naar binnen en zorgt voor het eten', zei zijn vader. 'Ik handel dit verder af.'

Gedurende de rest van de middag sloeg de jongen hen vanachter de stapel brandhout gade; het tapijt lag naast de borrelende wasketel in het stof uitgespreid en de twee zussen stonden er met die diepe, lethargische tegenzin overheen gebogen terwijl de vader zich op zijn beurt over hen heen boog, onverbiddelijk en meedogenloos, en hen tot spoed maande, zonder zijn stem nog een keer te verheffen. Hij rook de scherpe geur van de zelfgemaakte loog die ze gebruikten. Op een bepaald moment zag hij zijn moeder naar de deur toe lopen en naar hen kijken met een blik die niet langer bezorgdheid uitdrukte maar eerder iets dat op vertwijfeling leek. Toen zijn vader zich omdraaide bracht hij snel zijn bijl omhoog, maar vanuit zijn ooghoeken zag hij dat zijn vader een platte steen opraapte en die aan korte inspectie onderwierp, waarna hij naar de ketel terugkeerde; voor een keer deed zijn moeder zowaar haar mond open: 'Abner. Abner. Doe het niet. Alsjeblieft, Abner.'

596

Even later had ook hij zijn klusjes af. Het werd avond. De nachtzwaluwen lieten al van zich horen. Er kwam hem een geur van koffie tegemoet uit de kamer waar ze op dat moment al wel aan de koud geworden restjes van de middagmaaltijd zouden zitten; toen hij naar binnen ging begreep hij dat ze een nieuwe pot gezet hadden, waarschijnlijk omdat de haard toch al stond te branden: het tapijt hing er over de ruggen van twee stoelen voor te drogen. De sporen die zijn vaders voet er op had achtergelaten waren verdwenen. In plaats daarvan waren er nu lange, wolkige strepen te zien, alsof een lilliputachtige grasmaaier er kriskras overheen was gereden.

Het tapijt hing er nog steeds toen ze aan de koud geworden restjes begonnen en zich vervolgens opmaakten om te gaan slapen op een van de slaapplaatsen die willekeurig over de twee kamers verspreid lagen; zijn moeder sliep in het ene bed (waar zijn vader zich later bij haar zou voegen), zijn oudste broer in het andere; hijzelf, de tante en de twee zussen sliepen op strozakken op de grond. Zijn vader ging echter nog niet naar bed. Het laatste wat de jongen zich herinnerde was het platte, scherp afgetekende silhouet van de hoed en de overjas dat over het tapijt gebogen stond en het scheen hem toe dat hij nog maar net sliep toen dat silhouet zich over hem heen boog – het vuur in de haard erachter was nu bijna uitgedoofd – en hem met die stijve voet wakker porde. 'Ga de muilezel halen', zei zijn vader.

Toen hij met de muilezel terugkeerde stond zijn vader met het opgerolde tapijt over zijn schouders in de donkere deuropening. 'Gaat u niet met de muilezel?' vroeg hij.

'Nee. Geef me je voet.'

Hij zette zijn knie in de kom van zijn vaders hand en de pezige, verbazingwekkende kracht kwam vloeiend omhoog, waardoor hij ook omhoog ging

tot hij op de ongezadelde muilezel zat (ooit hadden ze een zadel gehad, wist de jongen zich nog te herinneren, al wist hij niet meer wanneer of waar) en met hetzelfde gemak slingerde zijn vader het tapijt voor hem op het lastdier. Bij het licht van de sterren sloegen ze dezelfde weg in als die middag: langs de stoffige weg vol kamperfoelie omhoog, door de poort en de donkere, tunnelachtige oprijlaan tot aan het onverlichte huis; daar aangekomen bleef hij op de muilezel zitten en voelde dat de ruwe rand van het tapijt langs zijn dijen schuurde, tot hij niets meer voelde.

‘Heb u geen hulp nodig?’ fluisterde hij. Zijn vader antwoordde niet en opnieuw hoorde hij de stijve voet op de vloer van de verlaten zuilengalerij neerkomen met die starre en onafwendbare onverstoorbaarheid, die buitensporige overdrijving van het gewicht dat erop rustte. Het tapijt dat zijn vader van zijn schouder liet glijden, zonder hem een duw na te geven (zoveel werd de jongen wel duidelijk, al was het donker), raakte de hoek tussen de muur en de vloer met ongelofelijk veel lawaai, net een donderslag, en onmiddellijk daarna zette de voet zich weer in beweging, ongehaast en onheilspellend; in het huis werd een licht aangedaan en de jongen wachtte vol spanning, rustig, regelmatig en maar iets sneller dan normaal ademend; al voerde de voet zelf zijn tempo in het geheel niet op, daar kwam die de treden al af; en toen zag de jongen hem ook.

‘Wil u er nog steeds niet op?’ fluisterde hij. ‘We kunnen er nu allebei wel op.’ Het licht in het huis veranderde van karakter, flakkerde op en zonk weer weg. *Nu loopt hij de trap af*, dacht hij. Hij had de muilezel al naar het stijgblok gereden; op dat moment ging zijn vader achter hem zitten en hij pakte de teugels bij elkaar en sloeg de muilezel in zijn nek; maar nog voor het beest het op een draf kon zetten voelde hij een sterke, dunne arm om hem heen komen, een sterke, knokige hand die de muilezel met een ruk dwong stapvoets verder te gaan.

In het eerste ochtendglorien stonden ze alweer buiten om de muilezels op te tuigen voor het ploegen. Dit keer was de voskleurige merrie het terrein al opgereden voor hij ook maar iets gehoord had. De ruiter, die een jas noch een hoed droeg, huiverde en sprak met onvaste stem, net als de vrouw in het huis had gedaan; zijn vader keek slecht eventjes op en boog zich al snel weer over het haam dat hij aan het vastmaken was, zodat de man op de merrie tegen zijn gebogen rug aan moest praten:

‘Je beseft toch wel dat je dat tapijt geruïneerd hebt. Was er dan niemand, geen van de vrouwen...’ Hij zweeg en beefde en de jongen keek hem aan, terwijl de oudste broer al kauwend tegen de deurpost van de staldeur geleund stond en met half toegeknepen ogen in de verte staarde. ‘Ik heb er honderd

dollar voor betaald. Zoveel geld heb jij nog nooit gehad. En dat zal ook nooit gebeuren. Daarom heb ik besloten twintig bushels maïs op je oogst in te houden. Ik zal je contract hierop aanpassen. Als je weer eens bij het depot bent kun je het ondertekenen. Dat zal Mrs. De Spain niet tot bedaren weten te brengen, maar misschien heb je nu geleerd je voeten te vegen voor je haar huis binnengaat.'

En weg was hij. De jongen keek naar zijn vader die nog steeds niets gezegd had of ook maar had opgekeken en die nu de gareelbeugel van het haam aan het afstellen was.

'Pap', zei hij. Zijn vader keek hem aan. Een ondoorgrondelijk gezicht, waarin van onder de borstelige wenkbrauwen twee grijze ogen kil gloeiden. Plotseling snelde de jongen naar hem toe om al even plotseling weer tot stilstand te komen. 'U heb gedaan wat u kon!' riep hij uit. 'Als het zo nodig anders moest waarom heb 'ie dat dan niet meteen gezegd. Hij kan mooi naar die twintig bushels fluiten. Hij krijg ze niet. Na het oogsten verstoppen we ze gewoon. Ik let er wel op...'

'Heb je het kouter weer in dat ploeghout teruggezet, zoals ik je gezegd heb?'

'Nee, papa', zei hij.

'Ga dat doen dan.'

Dat was woensdag. Gedurende de rest van die week werkte hij gestaag door, aan datgene wat binnen zijn bereik lag en een enkele keer aan wat erbuiten lag, met een vlijt die geen verdere aansporing nodig had en waar je een opdracht zelfs niet voor hoefde te herhalen. Dat had hij van zijn moeder, met dit verschil dat hij tenminste af en toe nog plezier had in zijn werk, zoals bij het houthakken met de kloofbijl waar zijn moeder en tante op de een of andere manier voor gewerkt of gespaard hadden, zodat ze die hem met kerst cadeau konden geven. Samen met de twee oudere vrouwen (en op een zekere avond droeg zelfs een van de zussen een steentje bij) bouwde hij een tweetal hokken, eentje voor de big en eentje voor de koe, zoals zijn vader met de landheer had afgesproken, en op een middag, in afwezigheid van zijn vader die ergens naartoe was op een van de muilezels, ging hij mee naar het land.

Ze liepen nu achter een aanaardploeg, zijn broer hield de ploeg recht en hij voerde de teugels, en terwijl hij zo naast de zwoegende muilezel liep en de vruchtbare zwarte aarde koel en vochtig langs zijn blote enkels schuurde, dacht hij: *Misschien dat het hiermee eindigt. Misschien dat die twintig bushels, wat een nogal hoge prijs lijkt voor zo'n stom tapijt, nog niet zo'n hoge prijs is als het betekent dat 'ie voor eeuwig en altijd ophoudt te zijn wie hij altijd geweest is; in gedachten verzonken, dromend nu, zodat zijn broer hem op scherpe toon moest aanmanen op*

de muilezel te letten. *Misschien dat hij die twintig bushels niet eens hoeft te hebben. Misschien zal alles bij elkaar worden opgeteld, worden vereffend en verdwijnen: maïs, tapijt, vuur; de gruwel en het verdriet, het uit elkaar getrokken worden als tussen twee span paarden: voorbij, voor eeuwig en altijd verleden tijd.*

Toen werd het zaterdag; hij keek op van onder de muilezel die hij aan het optuigen was en zag dat zijn vader de zwarte jas met bijpassende hoed droeg. 'Niet dat tuig', zei zijn vader. 'Dat van de wagen.' En vervolgens, twee uur later, toen hij achter in de wagenbak zat, maakte de wagen een laatste bocht, waarna hij de verweerde vervelozе winkel met zijn gerafelde reclamebiljetten voor tabak en gepatenteerde medicijnen zag, evenals de wagens en gezadelde viervoeters die onder de galerij stonden vastgebonden. Hij liep achter zijn vader en broer de verzakte treden op en weer vormde zich een pad van ernstige en waakzame gezichten waar zij drieën door moesten lopen. Hij zag een man met een bril op aan een planken tafel zitten en niemand hoefde hem te vertellen dat dat de politierechter was; vervolgens wierp hij een dreigende blik vol intense, triomfantelijke en partijdige opstandigheid op de man met de kraag en boord die hij nog maar twee keer in zijn leven had gezien (en dat op een paard in galop) en op wiens gezicht nu geen woede maar verbaasd ongeloof te lezen viel, waarvan de jongen niet kon weten dat het veroorzaakt werd door het onvoorstelbare feit dat hij was aangeklaagd door een van zijn pachters: hij liep naar voren, ging naast zijn vader staan en schreeuwde naar de rechter: 'Hij heeft het niet gedaan! Hij heeft geen brand...'

'Ga terug naar de wagen', zei zijn vader.

'Brand?' zei de rechter. 'Begrijp ik het goed dat het tapijt ook nog verbrand is?'

'Is er iemand die dat beweert dan?' zei zijn vader. 'Ga terug naar de wagen.' Maar dat deed hij niet, hij trok zich terug achter in de winkelruimte, waar het net zo vol was als in die andere, eerdere winkel, maar dit keer ging hij niet zitten; in plaats daarvan wurmde hij zich tussen de bewegingloze lichamen en luisterde naar wat er gezegd werd:

'En u beweert dat twintig bushels maïs teveel is voor het tapijt dat u beschadigd heeft?'

'Hij kwam met dat tapijt aanzetten en droeg me op de voetsporen eruit te wassen. Dat heb ik gedaan en daarna heb ik het tapijt teruggebracht.'

'Maar u hebt het tapijt niet in dezelfde staat afgeleverd als waar het in verkeerde voordat u uw voetsporen erop achterliet.'

Zijn vader antwoordde niet en voor wat misschien een halve minuut duurde was het volkomen stil, op het geluid van ademhaling na dan, het flauwe, regelmatige in- en uitademen dat hoort bij diep en ingespannen luisteren.

‘U weigert daarop te antwoorden, Mr. Snopes?’ Opnieuw antwoordde zijn vader niet. ‘Ik zal uw verzoek moeten afwijzen, Mr. Snopes. Ik verklaar u schuldig aan de schade die u aan majoor De Spains tapijt heeft toegebracht en houd u er aansprakelijk voor. Maar twintig bushels maïs lijkt me voor iemand in uw omstandigheden wel wat veel. Majoor De Spain beweert dat het tapijt honderd dollar gekost heeft. De maïs oogst van oktober zal zo’n vijftig cent opbrengen. Ik dacht zo, als majoor De Spain kan verdragen dat hij er vijfennegentig dollar bij inschiet die hij al betaald heeft, dan zult u moeten verdragen er vijf dollar bij in te schieten die u nog moet verdienen. Ik bepaal bij dezen dat u majoor De Spain een schadevergoeding moet betalen ter grootte van tien bushels maïs, bovenop de contractueel vastgelegde hoeveelheid, aan hem te betalen uit uw eigen opbrengst en zodra de oogst binnen is. Zitting gesloten.’

Het had maar even geduurd, het was nog maar halverwege de ochtend. Hij ging ervan uit dat ze naar huis zouden gaan of anders naar het veld, het was immers al laat en ze liepen ver achter bij alle andere pachters. Maar in plaats daarvan liep zijn vader achter de wagen langs, gebaarde zijn oudste broer hem met de wagen te volgen en stak de straat over naar de winkel van de smid; hij haastte zich achter zijn vader aan, haalde hem in, sprak, fluisterde omhoog naar het hardvochtige, kalme gezicht onder de verweerde hoed: ‘Ook naar die tien bushels kan ‘ie fluiten. Hij krijg ze niet. We zullen...’ totdat zijn vader een korte blik op hem wierp, een volkomen kalm gezicht, wilde grijze wenkbrauwen boven twee koude ogen en een stem die bijna vriendelijk, bijna zachtaardig klonk:

‘Zou je denken? Nou, we zullen toch maar tot oktober afwachten.’

De kwestie met de wagen – het rechtzetten van enkele spaken en het straktrekken van de wielband – nam ook al niet veel tijd in beslag: dat van de wielbanden werd in orde gebracht door de wagen in een regenbeek achter de winkel te rijden en hem daar te laten staan, de muilezels duwden van tijd tot tijd hun neus in het water, de jongen op de bok liet de teugels hangen en keek de helling op, door de roestige tunnel van de loods van waaruit de logge slag van een hamer opklonk en waar zijn vader op zijn gemak op een omgekeerde cipressenstronk zat – nu eens pratend, dan weer luisterend – en hij zat er nog steeds toen de jongen de druipende wagen vanuit de beek naar boven reed en voor de deur tot stilstand bracht.

‘Zet ze in de schaduw en bind ze vast’, zei zijn vader. Hij gehoorzaamde en kwam terug. Zijn vader, de smid en een derde man die gehurkt in de deuropening zat, praatten met elkaar over de opbrengst van de oogst en over het vee; ook de jongen hurkte neer in het naar urine ruikende stof, het hoef-schaafsel en de roestschilfers, en hoorde zijn vader in alle rust een lang verhaal

vertellen dat nog uit de tijd van voor de geboorte van zijn oudste broer stamde, toen hij paardenhandelaar van beroep was. Daarna liep zijn vader naar de plek toe waar hij was blijven staan voor een gerafeld aanplakbiljet voor het circus van vorig jaar, dat aan de andere kant van de winkel hing en waar hij ingespannen en stil naar de vuurrode paarden, de onvoorstelbare wervelingen en draaiingen van tule en tricot en het geschminkte, wrede gegrijns van de clowns stond te staren, en zei: 'Het is tijd om te eten.'

Maar niet thuis. Hij ging gehurkt naast zijn broer tegen de winkelpui zitten en keek toe hoe zijn vader uit de winkel tevoorschijn kwam en uit een papieren zak een stuk kaas haalde dat hij zorgvuldig en bedachtzaam met zijn zakmes in drieën verdeelde om vervolgens uit dezelfde zak ook een brood van maïsmeel te halen. Alle drie zaten ze gehurkt op de veranda en aten langzaam en zonder te praten; daarna, weer terug in de winkel, dronken ze uit een tinnen scheplepel wat lauw water dat naar het cederhout van de emmer en naar levende beukenbomen rook. En nog altijd gingen ze niet naar huis. Want nu was er een paardenwei met een hoog houten hek waar mannen op en langs stonden en zaten en waaruit een aantal paarden een voor een naar buiten werden geleid om in stap en draf rondgeleid te worden, waarna ze in handgalop over de weg heen en weer moesten draven terwijl het geleidelijke ruilen en kopen doorging en de zon in het westen begon te zakken en zij – alle drie – toekeken en luisterden: de oudste broer met zijn troebele ogen en zijn eeuwige, onvermijdelijke pruimtabak en de vader die nu en dan een opmerking maakte over enkele van de dieren, zonder zich tegen iemand in het bijzonder te richten.

De zon was al ondergegaan toen ze bij hun huis aankwamen. Ze aten hun avondeten bij lamplicht, daarna keek de jongen vanaf de deurmat toe hoe het al donkerder werd, luisterend naar de nachtzwaluwen en kikkers, tot hij de stem van zijn moeder hoorde: 'Abner! Nee! Nee! O God! O God! Abner!' en hij ging staan, draaide zich om en zag door de deuropening dat het licht van karakter veranderd was; op de tafel stond nu een kaarsstompje te branden in een flessenhals en zijn vader – nog altijd met die hoed op en die jas aan, deftig en grotesk tegelijk, alsof hij zich met veel zorg gekleed had voor een of andere sjofole en rituele vorm van geweld – goot de inhoud van het reservoir van de lamp terug in het twintigliterblik met petroleum waarmee het gevuld was, terwijl de moeder aan zijn arm rukte, tot hij de lamp in zijn andere hand nam en haar achter tegen de muur smakte (niet wild of kwaadaardig, alleen maar hard). Ze duwde haar handen tegen de wand in een poging haar evenwicht te bewaren, haar mond hing open en op haar gezicht lag dezelfde uitdrukking

van uitzichtloze wanhoop als eerder in haar stem had doorgeklonken. Toen zag zijn vader hem in de deuropening staan.

‘Ga naar de stal en haal het blik met de smeerolie die we voor de wagen gebruikt hebben’, zei hij. De jongen verroerde zich niet. Toen kon hij weer praten.

‘Wat...’ schreeuwde hij. ‘Wat ben u...’

‘Ga die olie halen’, zei zijn vader. ‘Ga nu.’

Op dat moment kwam hij in beweging, rende het huis uit naar de stal toe: uit die aloude gewoonte, dat aloude bloed dat hij niet zelf voor het kiezen had, dat hem tegen wil en dank was nagelaten en dat al zo lang gestroomd had (en god weet waar, parasiterend op welke misdaad en wreedheid en lust dan ook) voor het hem ten deel viel. *Ik zou door kunnen rennen*, dacht hij. *Ik zou almaar door kunnen rennen, zonder om te kijken, zonder ooit zijn gezicht weer te hoeven zien. Ik kan het alleen niet. Ik kan het niet*, hij hield het verroeste blik nu in zijn hand, de vloeistof klotste erin rond terwijl hij terugrende naar het huis, er binnenging – midden in het gehuil van zijn moeder uit de kamer ernaast belandde – en het blik aan zijn vader gaf.

‘Stuur je niet eens een nikker langs?’ schreeuwde hij. ‘De vorige keer stuurde je nog wel een nikker langs!’

Dit keer sloeg zijn vader hem niet. De hand bereikte hem nog sneller dan de klap had gedaan, dezelfde hand die het blik met bijna overdreven voorzichtigheid op tafel had gezet, flitste van het blik naar hem toe, te snel om te kunnen volgen, greep hem bij zijn kraag en dwong hem op de toppen van zijn tenen te gaan staan voor hij zelfs maar in de gaten had dat de hand het blik niet meer vasthield, en nu boog het gezicht zich met die ademloze, ijskoude woestheid naar hem toe terwijl de kille, doodse stem zich over zijn hoofd heen tot zijn oudste broer richtte die tegen de tafel geleund stond en met die regelmatige, merkwaardige, zijdelingse kauwbeweging van koeien stond te kauwen:

‘Leeg dit blik in het grote en ga vast vooruit. Ik haal je straks wel in.’

‘Bind hem liever aan de bedstijl vast’, zei de broer.

‘Doe wat ik zeg’, zei de vader.

‘Hou ‘m vast’, zei de vader. De tante deed geschrokken een stap naar voren. ‘Jij niet’, zei de vader, ‘Lennie. Hou ‘m vast. Ik wil het je zelf zien doen.’ Zijn moeder greep hem bij polsen vast. ‘Hou ‘m ‘s wat steviger vast. Weet je dan niet wat ‘ie gaat doen als je ‘m loslaat? Hij zal ze daarboven waarschuwen.’ Hij knikte met zijn hoofd in de richting van de weg. ‘Misschien kan ik ‘m beter vastbinden.’

‘Ik hou ‘m vast’, fluisterde zijn moeder.

‘Zorg dat je dat doet dan.’ Toen vertrok zijn vader, de stijve voet klonk zwaar

en ritmisch op de plankenvloer, totdat het geluid eindelijk wegstierf.

Daarna begon hij tegen te spartelen. Zijn moeder hield hem met beide armen vast, hij rukte en trok. Hij wist dat hij uiteindelijk de sterkste zou zijn. Maar hij had geen tijd om daarop te wachten. 'Laat me gaan!' schreeuwde hij. 'Ik wil je niet slaan.'

'Laat 'm gaan!' zei de tante. 'Als hij niet gaat, ik zweer het je, dan ga ik er zelf naartoe!'

'Snap je dan niet dat ik dat niet kan doen?' schreeuwde zijn moeder.

'Sartry! Sartry! Nee! Nee! Help me, Lizzie.'

Toen was hij vrij. Zijn tante probeerde hem nog vast te pakken maar het was te laat. Hij draaide zich al rennend om, achter hem viel zijn moeder voorover op haar knieën terwijl ze tegen de zus die het dichtstbij stond schreeuwde: 'Pak 'm, Net! Pak 'm!' Maar ook daarvoor was het al te laat, de zus (de zussen waren een tweeling, geboren op hetzelfde tijdstip, desondanks wekte elk van hen nu de indruk net zoveel levend vlees en volume en gewicht te omvatten als twee willekeurige leden van de familie samen) was nog niet eens uit haar stoel opgestaan, ze had alleen nog maar haar hoofd, haar gezicht naar hem toe gedraaid, dat een kortstondig moment lang een verbazingwekkend aantal jonge vrouwelijke gelaatstrekken liet zien, waarop zelfs geen enkele verrassing te lezen stond, alleen maar een uitdrukking van koeachtige nieuwsgierigheid. Toen stond hij buiten de kamer, buiten het huis, in het milde stof van de door sterren verlichte weg en de zware, overheersende lucht van kamperfoelie, terwijl het bleke lint zich tergend traag onder zijn rennende voeten afrolde, tot hij eindelijk de poort bereikte, erdoor ging en verder rende (met kloppend hart en zwoegende longen), de oprijlaan op, naar het verlichte huis, naar de verlichte deur toe. Hij klopte niet aan, hij stormde naar binnen, snakkend naar adem en op dat ogenblik niet in staat om te spreken; hij keek naar het verbaasde gezicht van de neger in het linnen jasje, zonder te weten wanneer de neger verschenen was.

'De Spain!' schreeuwde hij, hijgde hij. 'Waar is...'. Toen zag hij ook de blanke die tevoorschijn kwam uit een witte deur verderop in de gang. 'Stal!' schreeuwde hij. 'Stal!'

'Wat?' zei de blanke. 'Stal?'

'Ja!' schreeuwde de jongen. 'Stal.'

'Grijp hem!' riep de blanke.

Maar ook dit keer was het al te laat. De neger pakte hem bij zijn hemd, maar de mouw die door het vele wassen was aangetast, scheurde er in zijn geheel af zodat hij ook hier buiten de deur stond, terug op de oprijlaan; in feite was

hij nooit opgehouden met rennen, zelfs niet toen hij de blanke in het gezicht schreeuwde.

Achter hem riep de blanke: 'Mijn paard! Haal mijn paard!' Een moment lang overwoog hij door te steken via het landgoed en over het hek de weg op te klimmen, maar hij kende het landgoed niet en wist ook niet hoe hoog het met wijnstokken overdekte hek zou zijn, en hij wilde geen risico's nemen. Dus rende hij verder de oprijlaan af, met kloppend bloed en gierende adem; nu was hij weer op de weg beland, hoewel hij hem niet kon zien. Horen kon hij ook al niet: de galopperende merrie was al bijna bij hem voor hij haar hoorde en zelfs toen week hij niet van zijn koers af, alsof de urgentie van zijn buitensporige lijden en nood hem een ogenblik later vleugels zou geven; hij wachtte tot het allerlaatste moment voor hij zich zijwaarts in de met onkruid begroeide greppel aan de kant van de weg stortte, waarna het paard voorbij en verder denderde, een moment lang tekende het zich in uitzinnig silhouet tegen de sterren af, tegen de vredige hemel van de vroege zomernacht, die, nog voordat de contouren van paard en ruiter verdwenen waren, abrupt en hevig opvlamde: een lang aanhoudend, kolkend geraas – verbluffend en geluidloos – dat de sterren uit deed doven, waarna de jongen opsprong, de weg op, en weer verder rende, en al wist hij dat het te laat was, hij bleef verder rennen, zelfs nadat hij het schot hoorde, even later gevolgd door nog twee schoten, tot hij halt hield zonder door te hebben dat hij was gestopt met rennen en schreeuwde: 'Pap! Pap!', en hij rende alweer nog voor hij doorhad dat hij weer begon te rennen, strompelde, struikelde ergens over en krabbelde weer op zonder te stoppen met rennen – bij het opstaan keek hij over zijn schouder naar achteren, naar de gloed – rende verder langs de onzichtbare bomen, hijgend en huilend: 'Vader! Vader!'

Rond middernacht zat hij op een heuveltop. Zonder te weten dat het middernacht was en zonder te weten hoe ver hij al gekomen was. Maar de gloed achter hem was nu uitgedoofd en hij was gaan zitten, met zijn rug naar datgene wat hij toch vier dagen lang zijn thuis genoemd had, met zijn gezicht naar de donkere bossen die hij zou betreden zodra hij weer op adem was gekomen: klein, onophoudelijk rillend in de kille duisternis en ineengekropen in de overblijfselen van zijn dunne, versleten hemd zat hij daar, verdriet en vertwijfeling waren nu niet langer gruwel en angst, maar enkel nog verdriet en vertwijfeling. *Vader. Mijn vader*, dacht hij. 'Hij was dapper!' huilde hij, hardop maar niet hard, het was niet meer dan wat gefluister: 'Dat was hij! Hij vocht in de oorlog! Hij zat in de cavalerie van kolonel Sartoris!' zonder te weten dat zijn vader de oorlog in was gegaan als een soldaat in de goede oude Europese betekenis, zonder een uniform te dragen, zonder de autoriteit te erkennen

van of trouw te zweren aan welke man, oorlog of vlag dan ook, hij ging de oorlog in zoals Malbrouck dat deed: omwille van de buit – het maakte hem niets en nog minder dan niets uit of die buit van vijandelijke of eigen troepen afkomstig was.

De trage sterrenbeelden gleden voorbij. De dageraad naderde en niet lang daarna zou de zon opkomen en zou hij honger krijgen. Maar dat kwam pas morgen; nu had hij het alleen maar koud, een stukje lopen zou dat verhelpen. Hij ademde nu gemakkelijker en besloot op te staan en verder te gaan, en op dat moment ontdekte hij dat hij geslapen had, want hij wist dat het bijna ochtend werd, dat de nacht bijna voorbij was. Hij merkte het aan de nachtzwaluwen. Ze waren nu overal tussen de donkere bomen onder hem te horen, een aanhoudend en kwetterend en onafgebroken gezang zodat – nu het moment dat de dagvogels het over zouden nemen steeds dichterbij kwam – er in het geheel geen stiltes meer tussen de klanken te horen waren. Hij ging staan. Hij was ietwat stijf, maar net als de kou zou ook dat verholpen worden door een stukje te lopen en het zou niet lang meer duren voor de zon opkwam. Hij liep verder de heuvel af naar de donkere bossen waarin de heldere zilveren stemmen van de vogels onafgebroken riepen: het snelle en aandringende geklop van het aandringende en zingende hart van deze late voorjaarsnacht. Hij keek niet om.

605

Oorspronkelijke titel: 'Barn Burning'. Eerste publicatie in *Harper's Magazine* (1939) en opgenomen in *Collected Stories of William Faulkner*, Random House, 1950.